

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Marko Eskelinen
Hannu Pihlman
Matti Romppanen

Kehittämishanke 4MA 1.2.2012

Opettajan auktoriteetti

Ilmiön tarkastelua toisella asteella

Työn ohjaaja Harri Kukkonen

Tampere 3/2012

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Marko Eskelinen, Hannu Pihlman ja Martti Romppanen
Opettajan auktoriteetti
22 sivua + 10 liitesivua
27.3 2012
Työn ohjaaja Harri Kukkonen

TIIVISTELMÄ

Tämän kehityshankkeen tarkoituksena oli selvittää mitä on opettajan auktoriteetti toisella asteella, mikä on auktoriteetin nykyinen tila ja miten opettajan auktoriteettia voi kehittää.

Menetelmänä käytettiin laadullista tutkimusta ja empiirisiä kokemuksia. Tutkimusta suoritettiin opetus-havainnointien yhteydessä opettajille tehdyillä ja vapaaehtoisella opiskelija kyselyillä (kyselykaavake Liite 1.) Haastattelukyselyssä tuli esille useiden opettajien mielipide, ettei opettaja tarvitse auktoriteettia! Puolet kyselyyn vastanneista opettajista oli sitä mieltä, että auktoriteetti on historiaa, mutta kun seurasi heidän opetustyötään, oli luokka selvästi opettajan hallussa.

Opettajalehti on viime aikoina ottanut auktoriteetin parantamisen ja opettajan arvovaltaa palauttamisen liitteen 2 mukaan vahvasti esille. Tutkimustulosten mukaan opettajan auktoriteetti on valtasuhde, joka syntyy opettajan ja opiskelijan välille. Auktoriteetti syntyy opettajan toiminnan tuloksena ja valta on ansaittava.

Opettajalle on sysätty opetustyön lisäksi myös kasvatustehtävä, josta vanhemmat ovat perinteisesti huolehtineet. Opettajuus on muuttunut juuri työnkuvansa suhteen, opettaja ei enää automaattisesti ole auktoriteetti vaan auktoriteettiinkin on ansaittava. Opettaja joutuukin kuuntelemaan ja ottamaan huomioon sekä oppilaiden että hänen vanhempiensa näkökulmat. Opettaja on muuttunut tavalliseksi palkansaajaksi palkansaajien joukossa. (Korkeakivi 2012.)

Opiskelijasta on tullut oikeuksistaan tietoinen ASIAKAS!

Tämän kehityshankkeen tuloksia ja johtopäätöksiä voidaan hyödyntää vaikkapa toisen asteen koulutuksessa, kun opettajien kadotettua arvovaltaa ja auktoriteettia yritetään metsästä takaisin.

Asiasanat: opettaja, opiskelija, auktoriteetti, arvostus, tulevaisuus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Auktoriteetti	6
2.1	Auktoriteetin määritelmiä	7
2.2	Koulu, opettaja ja auktoriteetti	8
3	Auktoriteetin muutokset	11
3.1.1	Haastattelukysely opettajille	11
3.1.2	Haastattelukysely opiskelijoille	12
3.1.3	Yhteenveto haastattelukyselyistä	14
3.1.4	Kokemuksia auktoriteetista koulumaailmassa	14
3.2	Auktoriteettia vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä	15
3.2.1	Auktoriteettia heikentäviä tekijöitä, omia pohdintojamme:	15
3.2.2	Auktoriteettia vahvistavia tekijöitä, omia pohdintojamme:	15
3.3	Opettajan muuttuva työ	16
4	Opettajan auktoriteetin parantaminen	18
4.1	Koulun ja kodin yhteistyö	18
4.2	Opettajan omat toimet auktoriteetin vahvistamisessa	19
5	Yhteenveto	20
6	Lähteet	21
7	Liitteet	23
	Liite 1: Haastatteluohje HPi 21.9.2010	23
	Liite 2: Kadonneen arvovallan metsästys	24
	Liite 3: työrauhaa kouluille	27
	Liite 4: Paineet opettajia kohtaan kasvaneet	28
	Liite 5: Naarastiikerit ja varajuristit	29
	Liite 6: Pätevä opettajatuo turvaa	30
	Liite 7: Hyvä palkka, paremmat tulokset	31
	Liite 8: Uutis-jousi 26.1.2012	32

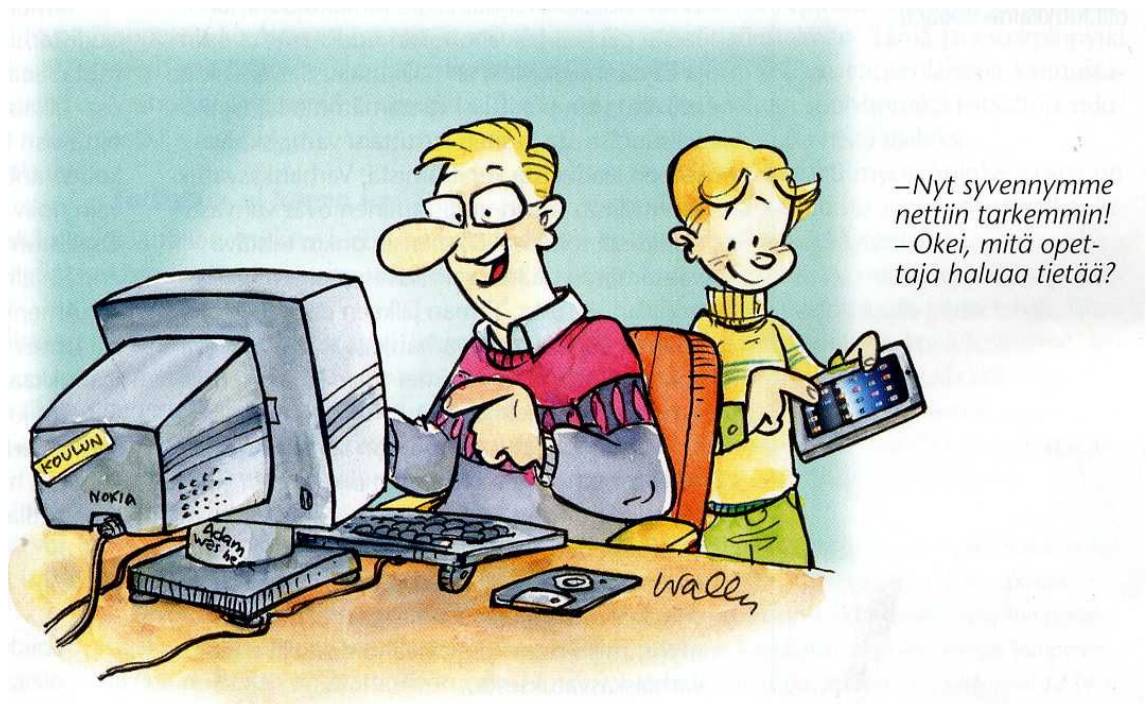

1 Johdanto

4MA 10KuKe pienryhmän hankkeen tarkoituksena oli selvittää mitä on opettajan auktoriteetti toisella asteella, mikä on auktoriteetin nykyinen tila ja miten opettajan auktoriteettia voi kehittää. Opettajan auktoriteetti on muuttunut toisella asteella yhteiskunnan ja opetustyön muutosten myötä. Opettaja ei enään seisoo lääkärin ja papin rinnalla kylän auktoriteettina, vaan on nykyään monitoimiosaaja, jolle kaikki esittävät yhä lisääntyviä vaatimuksia. Opettajalle on sysätty opetustyön lisäksi myös kasvatustehtävä. Usein molemmat vanhemmat ovat työelämässä. Nykyaikaisen kiireisen elämänrytmin myötä kodit ovat luopuneet lakisääteisestä kasvatustehtävästään.

Opiskelijasta on tullut oikeuksistaan tietoinen ASIAKAS!

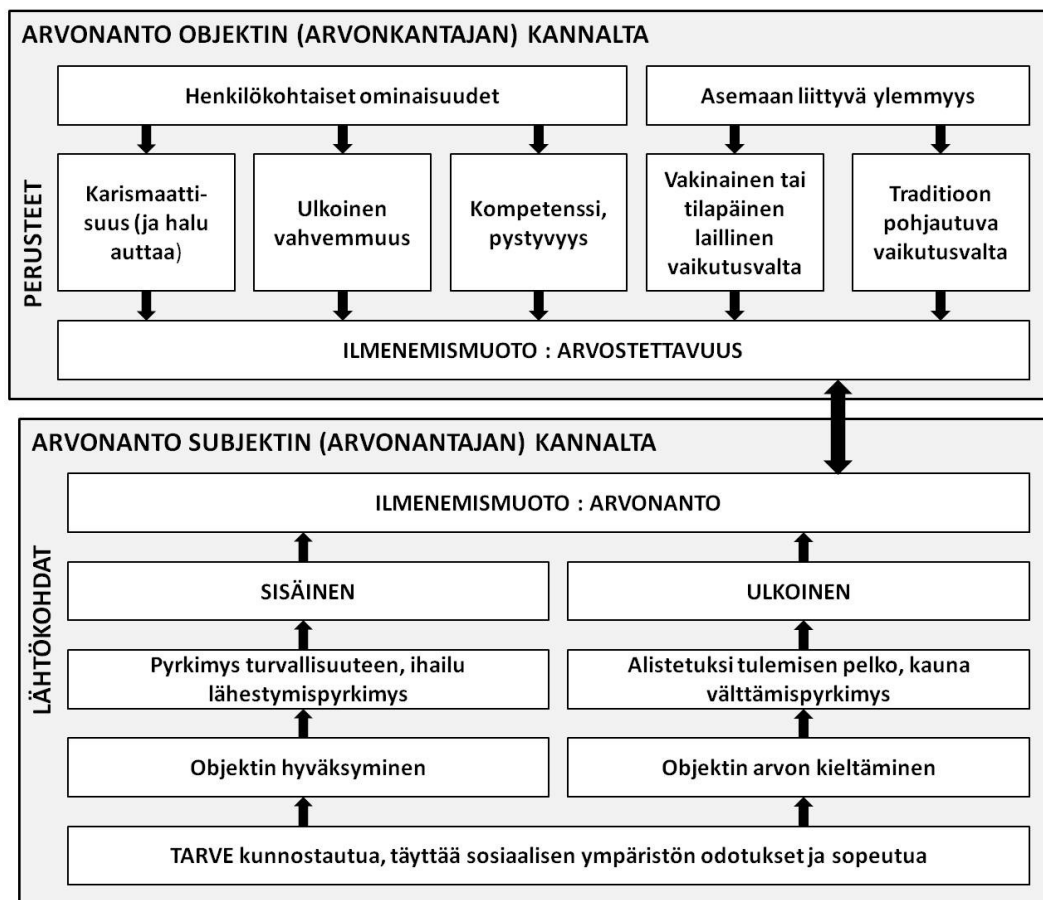
Sosiaalinen media, Wikipedia, ja nopeat muutokset viihdeteollisuudessa, mahdollistavat sen, että opiskelijat ovat monesti opettajia etevämpiä tietyillä osa-alueilla, kuten kuvasta 1 käy ilmi. Ja opiskelijat ottavat kyllä ilon irti opettajan tietämättömyydestä!

Kuva 1 Opettaja luulee tietävänsä tietotekniikasta (46 /2010 Opettaja lehti)

2 Auktoriteetti

Auktoriteettisuhteen syntymiseen vaikuttavat useat tekijät. Näitä tekijöitä voidaan Vikaisen 1984, 14 (Ketola 2001) mukaan kutsua arvostuksen rakenneosiksi. Kuviossa 1 auktoriteetin syntyä katsotaan niin arvontakantajan eli auktoriteetin kantajan kuin arvontantajan eli auktoriteetin kohteen näkökulmasta. Vitikaisen pyrkimyksenä ei ole ollut luoda eheää teoreettista pelkistystä, vaan hän on pikemminkin luonut yhdenlaisen auktoriteetin syntyä kuvaavan esityksen.

Kuvio 1. Arvostuksen rakenneosia Vikaisen 1984, 14 mukaan (Ketola 2001)

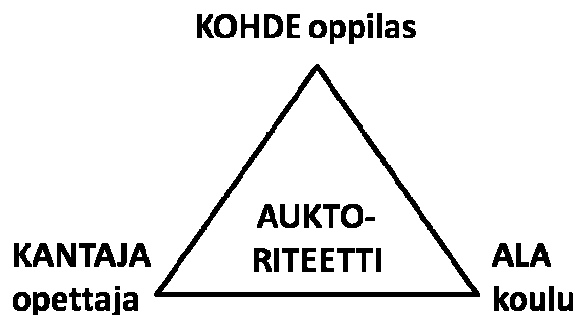
Opettajan auktoriteettia ei pidetä enää itsestänselvyytenä. Yleisesti voidaan puhua auktoriteetin heikentymisestä. Tähän muutokseen voidaan löytää syytä niin koulun ulko- kuin sisäpuoleltakin. Koulu on ihmisten silmissä menettänyt yliveraisen asemansa kasvatustahona. Voidaan myös väittää, että opettajat ovat itse astuneet alas kateederiltaan tavallisten kansalaisten joukkoon, eivätkä useimmat heistä edes halua puhua itsestään auktoriteetteina. Syy tähän on se, että auktoriteetti mielletään

suomalaisessa keskusteluissa negatiiviseksi. Siihen liitetään ankaruus, pelottavuus ja määräämisvalta. (Ketola 2001, 8.)

2.1 Auktoriteetin määritelmiä

Auktoriteetti = 1 arvovalta, arvostus, vaikutusvalta = 2 arvovaltainen, ja asiantunteva henkilö (Suomea suomeksi sanakirja)

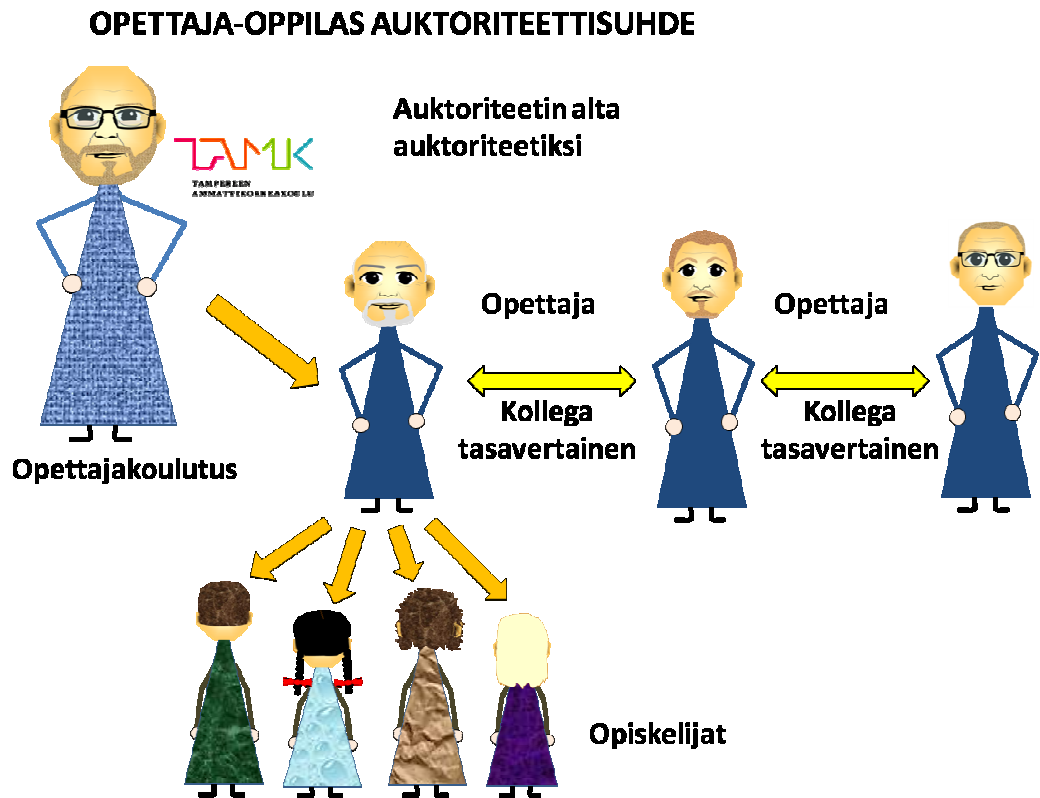
Auktoriteetti ilmenee kuvion 2 mukaisesti kolmen osapuolen, auktoriteetin kantajan (*Träger*), sen kohteen (*Subjekt*) ja relevantin alan (*Gebiet*) suhteena Bochen'ski 1974 mukaan (Ketola 2001). Esimerkiksi opettajan kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että opettaja on auktoriteetin kantaja, oppilas hänen auktoriteettinsa kohde ja kouluun liittyvät asiat relevantti ala, jolla opettajan ja oppilaan välinen suhde toimii. (Ketola 2001, 6.)

Kuvio 2. Auktoriteetin osapuolet ja heidän väliset suhteensa

”Airaksinen (Nuutinen siteeraa, Airaksinen 1988) jakaa auktoriteetin tulokselliseen *de facto-auktoriteettiin*, *spesialisti- eli teoreettiseen auktoriteettiin* ja *normatiiviseen de jure auktoriteettiin*. Ensimmäinen näistä on auktoriteettiperusteiltaan heikoin. Toimija voi joutua auktoriteettiasemamaan tietämättään tai ilman omaa tahtoaan, kun toinen osapuoli valitsee hänet esikuvakseen tai muuten hyväksyy ja tukee hänen preferenssejään, mielipiteitä, päätöksiään, käyttäytymistään jne. Hänen auktoriteettiasemallaan ei välttämättä ole muiden ihmisten kannatusta (Nuutinen siteeraa Airaksinen 1988, 128.) Spesiaaliauktoriteetilla on ominaisuuksia, jotka tekevät hänestä hyvin perustellun auktoriteetin, mutta eivät kuitenkaan sellaista auktoriteettia, jonka vaatimuksia on noudatettava. Tällaisessa auktoriteettiasemassa olevalla toimijalla on valtaa toiseen nähden vain, jos tämä kääntyy hänen puoleensa ja ottaa hänet auktoriteetikseen /esim tieteellinen auktoriteetti (Nuutinen, siteeraa Airaksinen 1988

130). Kolmas auktoriteetin tyyppi on normatiivinen auktoriteetti, jonka määräykset muodostavat yleisen käytännöllisen normin. Tähän luokkaan voidaan lukea esim. moraalinen, poliittinen, uskonnollinen ja laillinen auktoriteetti. Näitä yhdistävä piirre on se, että auktoriteettiasemassa oleva toimija, voi pätevästi vaatia vastapuolta kiinnostumaan hänen auktoriteettivaatimuksistaan ja niitä vastaavista päätöksistä. Normatiivisen auktoriteetin perusteissa yhtyvät sekä asiantuntemus, että sosiaalinen konsensus hänen asemastaan viiteryhmän sisällä. (Nuutinen, siteeraa Airaksinen 1988, 131.)” (Pirjo Nuutinen Opettajat vallassa ja vallan alla sokl.joensuu.fi/verkkajulkaisust/kipinat/PirjoN.htm)

Kuva 2 Opettaja-oppilas auktoriteettisuhde (Kuva Hannu Pihlman)

2.2 Koulu, opettaja ja auktoriteetti

Auktoriteettiaseman ottamista luokassa on vaikeaa opettaa nuorelle (uudelle) opettajalle. Hiljaa puhuvalla ja pienikokoisella opettajalla voi olla vahva auktoriteetti, valtava karisma, oppilaiden kunnioitus ja lämminhenkiset välit oppilaisiin. Kaikki

kuuntelevat hiphiljaa, ketään ei kiusata ja olo on turvallinen. Fyysisesti huomattavasti kookkaammalla opettajalla voi olla auktoriteetti hukassa. (Opettaja lehti 41/2009.)

Tulevaisuuden opettajuus nähdään entistä korostuneemmin eettisenä ammattina sanan monessa merkityksessä. Opettaja joutuu käsittelemään eettisiä ongelmia oppilaidensa kanssa, toimimaan esimerkkinä sekä ottamaan kantaa moraalisiin kysymyksiin. Tämän lisäksi koulu ja opettajat kantavat myös kokonaisvaltaista vastuuta oppilaiden kehityksestä, silloinkin kun siinä esiintyy huomattavia vaikeuksia. Valitettavasti koulu voi joillekin oppilaille olla ainoa laitos, joka pitää elämän ideaa yllä Turusen 2000, 22 mukaan (Ketola 2001). Väistämättäkin näyttää siltä, että koululta ja opettajilta odotetaan kokoajan enemmän entistä vaikeammassa olosuhteissa. (Ketola 2001, 15.)

Taulukko 1 Opettaja auktoriteettina, auktoriteetin muodot (www.kalliomaa.net haastava nuori ja koulunkäynti)

Opettaja auktoriteettina			
Opettaja on työssään vallankäyttäjä. Hänen tehtävänä on kasvattaa ja opettaa tietyn ryhmän jäseniä. Jotta tämä onnistuisi, opettajan tulee olla ryhmässä johtaja ja oppilaiden tulee suostua johdettaviksi. Saliviita (2008) jaottelee opettajan auktoriteetin muodot neljään:			
	KEINO	TULOS	ONGELMA
Pakkovalta	Rangaistukset ja niillä uhkaaminen	Ukoinen kuuliaisuus	Esiintyy vastarintaa itsekontrolli ei pääse kehittymään
Traditionaalinen auktoriteetti	Perinteet, kulttuuriset tavat	”Viaton” kuuliaisuus	Perinteet ovat heikentyneet
Asiantuntija-auktoriteetti	Opettajan asiantuntemus	Jos oppilaat tarvitsevat opettajaa, he seuraavat hänen ohjeitaan	Toimii vain niiden kohdalla, joita oppiminen todella kiinnostaa
Karismaattinen auktoriteetti	Opettaja on mukava ihminen	Opettajan kunnioitus	Opettaja ei saa mielistellä oppilaita

Taulukko 2 Koulun vaikutuskeinot opiskelijaa kohtaan (www.kalliomaa.net haastava nuori ja koulunkäynti)

Käytettyjen keinojen reaktiot ja vuorovaikutusta luonnehtiva ilmapiiri voidaan jaotella seuraavasti:		
KEINO	REAKTIO	ILMAPIIRI
Pakko	Totteleminen	Vihamielinen
Uhkaus	Alistuminen	Ahdistava
Tarjous	Hyväksyminen	Asiallinen
Ohjaus	Vastaanottaminen	Järkevä
Vetoomus	Sitoutuminen	Ystävällinen
Arvostus	Vastuun ottaminen	Lämmin

Koulussa käytetään tilanteesta riippuen kaikkia taulukossa 1 (sivu 9) ja taulukossa 2 (sivu 10) mainittuja vaikutuskeinoja. Keinoihin vaikuttavat erilaiset tekijät: onko kyseessä oppilaan vanhemmat vai oppilas itse, oppilaan ikä- ja kehitystaso, vaikuttavan asian laatu jne. On kuitenkin tärkeää pysähtyä miettimään, mitä keinoja milloinkin käyttää. Lisäksi on syytä pohtia, voisiko joku toinen lähestymistapa tuottaa hyvän tuloksen. Kun koulun aikuisten vaikuttamiskeinot keskittyvät enemmän vetoomus / arvostus – linjalle (kuin pakkoon), niin tämä tuottaa kouluun todennäköisemmin lämpimän ja turvallisen ilmapiirin. (www.kalliomaa.net haastava nuori ja koulunkäynti.)

3 Auktoriteetin muutokset

3.1.1 Haastattelukysely opettajille

Haastattelut suoritettiin opettajakoulutuksen opetus-havainnointien yhteydessä 32 opettajalle. Haastattelussa käytettiin liitteen 1 mukaista kyselylomaketta, jossa esitettiin kolme itsesuunniteltua kysymystä.

Kysymys 1: ”Mitä on opettajan auktoriteetti?”

Johtopäätöksemme on, että yli puolet vastanneista opettajista ei osannut sanoa mitä auktoriteetti on. **Seuraavassa muutamia suoria lainauksia opettajien antamista vastauksista:** *Opettajan auktoriteetti on opetettavan asian hallintaa, yhteiskeskustelujen johtamista, perinteistä opettamista ja asiantuntijuutta. Opiskelijat kunnioittavat opettajaa ja tekevät pyydyt asiat ilman, että heidän tarvitsee pelätä/mielistellä opettajaa, tämä vaatii opettajalta napakkaa työtettä, oikeudenmukaisuutta ja johdonmukaisuutta. Oma auktoriteetti on ansaittava. Jämäkkä, mutta pirteä, osaa asiansa sekä ammattitaito. Auktoriteetti on toisen ihmisen kunnioittamista ja johtamista. Jos opettaja poistuu luokasta, oppilaat jatkavat työskentelyä. Tieto, taito ja kokemus.*

Kysymys 2: ”Miten opettajan auktoriteetti on muuttunut?”

Pohdintaamme vastauksista: Lähes kaikki olivat sitä mieltä, että opettajien auktoriteetti on vähentynyt. Erään opettajan mielestä auktoriteetti ei välttämättä ole vähentynyt, mutta on muuttunut autoritäärisestä demokraattisemmaksi. Hänen mielestään, aikaisemmin opettajan auktoriteetti perustui osittain pelkoon. Opiskelijat pelkäsivät opettajan suhtautumista ja käytöstä. **Seuraavassa muutamia suoria lainauksia opettajien antamista vastauksista:** *Nykyisin opettajalla ei ole enää pelkoon perustuvaa auktoriteettia, vaan opettaja ja opiskelija suhtautuvat toisiinsa paljon tuttavallisemmin kuin ennen. Oppilaiden vaatimukset ja tietoisuus ovat*

kasvaneet. Oppilaat ovat levottomampia, avoimempia ja vuorovaikutus on muuttunut ihmisläheisemmäksi, erillaisuus sallitaan. Auktoriteetti on heikentynyt. Kunnioitus puuttuu nykyjään.

Kysymys 3: ”Miten opettajan auktoriteettia voi parantaa?”

Pohdintaamme vastauksista: Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, ettei opettaja edes tarvitse auktoriteettia. Samalla osa oli sitä mieltä että pysymällä sanojensa takana auktoriteetti parani huomattavasti. **Seuraavassa muutamia suoria lainauksia opettajien antamista vastauksista:** *Pienen ryhmän kanssa on helpompi toimia ja pitää yllä omaa auktoriteettiaan, koska opettaja oppii tuntemaan opiskelijat paremmin kuin suuressa ryhmässä. Lisäämällä opettajan asiantuntijuutta varmaan. Itseäni helpottaisi jos ryhmökoot pysyisivät pienenä 35 - 40 opiskelijan luokassa, jossa ei opi edes opiskelijoiden nimiä, auktoriteetti jää jotenkin ”etäiseksi”. Samalla opetus muodostuu hyvin opettajajohtoiseksi. Opettaja pitää kiinni lupaamistaan asioista (kuten myös opiskelijat) molemminpuolinen luottamus. Huoltajien osuus? Tarviiko opettaja auktoriteettia? Työskentelyä yhdessä, ei pelkoa. Tasa-avoia ja ajanhermolla pysymistä. Ammattitaitoa lisää. Oppilasvalinnat.*

3.1.2 Haastattelukysely opiskelijoille

Savon koulutuskuntayhtymän lentokonealan LEN-09 vapaaehtoinen opiskelijakysely 12.1.2012. LEN-09 on kolmatta vuotta käyvä, valmistuva, luokka Savon ammatti- ja aikuisopistossa. Opiskelijoille esitettiin samat kysymykset kuin opettajille. Yhdeksän 17 opiskelijasta kieltäytyi vastaamasta. Kieltäytymissyynä oli se, että he eivät tienneet mitä auktoriteetti on. Kysely tehtiin samanlaisella lomakkeella kuin opettajillekin. Kyselylomake liite 1.

Kysymys 1: ”Mitä on opettajan auktoriteetti?”

Seuraavassa muutamia suoria lainauksia opiskelijoiden antamista vastauksista: *Riippuu asiasta, sekä siitä kuka kuuntelee. Jotkut eivät kunnioita opettajia ollenkaan. Että opettaja saa kontaktin oppilaisiin. on luokassa se ”määrävä” henkilö jota*

kuunnellaan ja kunnioitetaan. Opettajan arvovaltaa, joka tulee tiedosta ja kokemuksesta, myös oppilaiden uskominen / totteleminen kuuluu siihen. Oppilailta tulevaa arvostusta, arvovaltaa, uskottavuutta, siinä lomassa. Sitä, että hänen sanansa on määräävä ja sitä kuunnellaan. Opettajan arvovaltaa, joka on koulun sisällä yleensä suuri, mutta riippuu tietenkin koulusta. Jos auktoriteetti on suuri, oppilaat kunnioittavat ja kuuntelevat opettajaa. Opettajan auktoriteetti tarkoittaa, että kuinka paljon opettajalla on arvovaltaa. Koulun sisällä auktoriteetti on suuri, mutta Prisman kassalla normaali.

Kysymys 2: ”Miten opettajan auktoriteetti on muuttunut?”

Seuraavassa muutamia suoria lainauksia opiskelijoiden antamista vastauksista:

Ennen opettajia arvostettiin paljon enemmän ja heidän sanomiaan asioita uskottiin ja kunnioitettiin. Nykyisin opettajat ovat ”taviksia”, sekä usein heidän mielipiteensä kyseenalaistetaan. Nykyisin opettajat ovat lepsumpia, rennompia ja kohtelevat oppilaita tasavertaisesti. Laskee vuosien myötä, kun oppilaat oppivat asioita. Myös nykyisten opettajien rangaistuskeinojen ”kriminalisointi” on heikentänyt sitä. Opettajat ovat nykyisin tuttavallisempia ja helpompia lähestyä. Sananvapautta, toisten mielipiteiden ja sanojen huomioon ottamista, täten auktoriteettinen valta on hieman laskenut, mutta suotavalla tavalla., opimme toisiltamme. Ennen oli suurempi. Ihmisten ajatusmaailma ja koulujärjestelmä on muuttunut. Lakipykälissä myös kielletään tietynlaiset rangaistusmenetelmät. Ennen opettajat olivat omassa mielestäni tiukkoja, mutta nykyään lepsuja. Pienentynyt ajan mittaan.

Kysymys 3: ”Miten opettajan auktoriteettia voi parantaa?”

Seuraavassa muutamia suoria lainauksia opiskelijoiden antamista vastauksista:

Opettajan pitää olla jämäkkä! Opettaja voi olla ryhmän ”yläpuolella”, mutta kuitenkin helposti lähestyttävissä. Antamalla oikeuksia rangaista ja parantaa tietämystä koulutuksella. En tiedä. Hyvä koulutus, tietoa ja taitoa, jolla auktoriteettia voi vahvistaa kuuntelijan silmissä. Opettajan oma asennoituminen vaikuttaa myös paljon ja erityten esimerkillisyys. Ei muuten kuin sillä, että oppilaita saisi rangaista muutenkin kuin jälki-istunnolla tms. Opettajan auktoriteettia voisi parantaa sillä, että opettaja olisi tasa-arvoinen jokaiselle oppilaalle. Ei tietoa.

3.1.3 Yhteenveto haastattelukyselyistä

Lähes kaikkien kyselyyn vastanneiden mielestä opettajan auktoriteetti on vähentynyt. Puolet kyselyyn osallistuneista opettajista oli sitä mieltä, että opettajan auktoriteetti on historiaa, eikä sitä tarvita nykykoulussa. Mutta kun seurasi kyseisten opettajien opetustyötä, oli luokka selvästi opettajan hallinnassa ja johdettavissa. Auktoriteettia on, mutta sitä ei haluta sanoa ääneen, auktoriteettiin liittyvien kielteisten mielikuvien takia.

Kyselyyn vastanneilla opiskelijoilla oli yllättävän paljon tietoa auktoriteetista ja myös mielipiteitä asiasta. Arvovalta ja auktoriteetti rinnastettiin. Mielenkiintoinen oli myös näkemys, että koulussa opettajalla on auktoriteettia, mutta koulun ulkopuolella arvovaltaa ei ole. Myös tasa-arvo, työrauha ja kurin lisääminen tulivat esiin opiskelijoiden kyselyvastauksissa.

3.1.4 Kokemuksia auktoriteetista koulumaailmassa

1960-luvun lopulla elettiin voimakasta murrosta koulumaailmassa, peruskoulukin häämötti jo. Lehtikankaan yhteiskoulussa uskontotunnilla oppilas ei suostunut lausumaan uskontunnustusta yhteen ääneen ja joutui rehtorin puhutteluun. Rehtori totesi, että Suomessa on uskonnonvapaus, eikä tarvitse tunnustaa jos usko. Uskonnon opettajan auktoriteetti sai tapauksesta pysyvän kolauksen.

Logistiikkaopettaja on huomannut työssään, että oppilaat ajavat autoa huomattavasti nätimmin, kun tietävät että opettaja on lähistöllä, esim. kaupungilla toisessa autossa. Samoin he eivät ohita liikenteessä, vaikka opettaja ajaisi omalla autolla heidän edellään, jos oppilas tunnistaa opettajan. Tässä on auktoriteetti ehkä vielä voimissaan.

Sakkyn Savon ammatti- ja aikuisopiston lentokoneasentajakoulutuksessa opettajat ovat aluksi asiantuntija-auktoriteetteja joilla on tiedollista ja virallista arvovaltaa. Siitä siirrytään vaiheittain ohjaavaan auktoriteettiin. Kolmantena vuonna opiskelija ja

opettajat ovat enemmänkin työkavereita, kuin opettaja oppilassuhteessa. Ilmeisesti tässä on onnistuttu, sillä suurin osa opiskelijoista pitää yhteyttä valmistumisensa jälkeenkin ja usein opettajahuoneeseen ilmestyy kakku, valmistuneen opiskelijan työpaikan tai lentokonemekaanikon lupakirjan kunniaksi. Liitteessä 8 on kuvia Sakkyn Rissanlan yksikön lentokonemekaanikkojen koulutuksesta.

Yleisesti ollaan sitä mieltä, että opettajien auktoriteetti on heikentynyt. Opettajia uskalletaan lähestyä jopa 24/7 periaatteella. Usein lähestyminen sisältää opettajan aktiivista häirintää ja kiusaamistaakin, joista kerrotaan liitteessä 3.

Toisella asteella opettajat ovat 30 – 60 vuotiaita ja opiskelijat 15 -20 vuotiaita, mutta opettajan auktoriteetti ei perustu ikään, eikä senioriteettiin, vaan ammattitaitoon ja persoonallisuuteen ja se on ansaittava. (Jokinen 2005.)

3.2 Autoriteettia vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä

Epävirallisen koulun viidakkorumpu murentaa opettajan auktoriteetin todella nopeasti. Joku opiskelija sanoo: Siltä opettajalta saa helposti vapaata, eikä se pidä koskaan koko tuntia. Varsinkin jos viidakkorummun apuvälineenä on sosiaalisen median keinoja, on tuho täydellinen ja pysyvä!

3.2.1 Auktoriteettia heikentäviä tekijöitä, omia pohdintojamme:

- opettaja hermostuu tunnilla
- opettaja ei hallitse opetettavaa asiaa
- opettaja on liian tuttavallinen, ei kaveri pohjalla opeteta
- opettajan ongelmat opiskelijoiden vanhempien kanssa, ongelmista ja niiden järkevästä hoitamisesta puhutaan liitteessä 4

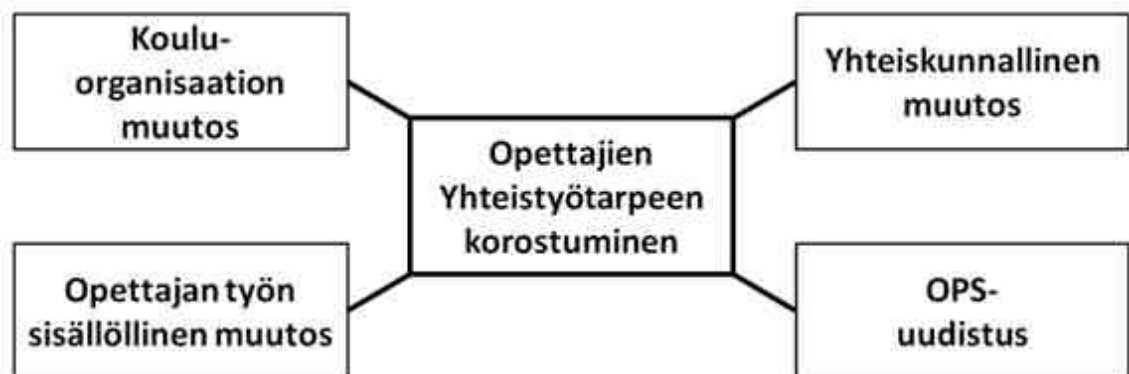
3.2.2 Auktoriteettia vahvistavia tekijöitä, omia pohdintojamme:

- opettaja hallitsee opetettavan asian = substanssiosaaminen
- opettaja on tasapuolinen oppilaita kohtaan esim. arvosanat ja rangaistukset
- opettaja ei menetä malttiaan oppitunnilla
- opettaja ei anna oppilaiden johtaa opetusta, pitää kuria

- opettaja on isä / äiti hahmo
- opettaja on hyvänä esimerkkinä; esim. tulee oppitunnille ajoissa, jos vaatii sitä opiskelijoilta
- tukitoimet opettajan jaksamiseksi

3.3 Opettajan muuttuva työ

Opettajan työnkuvasta on jokaisella varma mielipide. Onhan jokainen meistä kerran ollut oppilaana opetustilanteessa. Mielikuviamme ja muistojemme varassa miellämme käsityksemme opettajuudesta ja koulusta yleensäkin. Opettajuus on kuitenkin eniten muuttunut juuri työnkuvansa suhteen: opettaja ei enää automaattisesti ole auktoriteetti vaan auktoriteettiinkin on hankittava, etten sanoisi ansaittava. Opettaja joutuukin kuuntelemaan ja ottamaan huomioon sekä oppilaiden että hänen vanhempiansa näkökulmat. Opettaja on muuttunut tavalliseksi palkansaajaksi palkansaajien joukossa. Vanhasta asemasta on jäljellä korkeintaan pitkät kesälomat, joita voikin vielä kadehtia oikein sydämen kyllyydestä. (Ritanen 2011.)

Kuvio 3. Muutoksia opettajan toimintaympäristössä (10KuKe KP1 lähipäivä Kuopion Technopolis 3.11.2010)

Opetustyön toimintakulttuuri muuttuu kiihtyvällä vauhdilla, kuten kuviossa 3 kuvataan. Muutos vaikuttaa opettajien viihtyvyyteen, opetuksen lopputuloksen laatuun ja opetustyön tehokkuuteen. Kuntien tiukentunut talous sekä rakenteelliset ja organisatoriset muutokset oppilaitoksissa asettavat lisää vaatimuksia. Taloudelliset arvot ovat hallitsevia ja opetus on liian suorituskeskeistä, läpivirtaus täytyy pitää yllä.

Myös opetustyöhön ovat tulleet hektisyys ja tulosvaatimukset kuten liike-elämässä, TULOS TAI ULOS! Vanhempien ja oppilaiden valinnanvapaus on lisääntynyt ja oppilaitokset kilpailevat opiskelijoista. Opetukseen kohdistuvia odotuksia lisäävät, kansainvälistyminen ja monikulttuurisuuden lisääntyminen, syrjäytyminen ja kasvatusvastuussa tapahtuneet muutokset. Koulun päätehtävän kasvun, oppimisen ja olemisen tukemisen rinnalle on tullut erilaisia uutuuksia ja oheistoimintoja.

4 Opettajan auktoriteetin parantaminen

OAJ:n koulutusjohtaja Heljä Misukka uskoo, että ammattinimikkeiden suojaaminen lisääisi opettajakoulutuksen arvostusta ja motivoisi opettajan työtä tekeviä pätevyitymään. Opettajarekisteri auttaisi seuraamaan sitä, miten opetus- ja kasvatusalan ammattilaiset kehittävät osaamistaan. Opetusministeriön valtiosihteeri Kosunen on toista mieltä. Riittää, että parannetaan opettajien työskentelyolosuhteita ja täydennyskoulutusmahdollisuuksia. (Korkeakivi 2012.)

Muita keinoja auktoriteetin parantamiseksi:

Liitteen 7 mukaan riittävä rahallinen korvaus opetustyöstä parantaa opettajan arvovaltaa.

Riittävä tuki, rerurssit ja työrauha opetustyön toteuttamiseen.

Opettajalle riittävät oikeudet puuttua ongelmaoppilaisiin.

Käännetään julkinen keskustelu opettajille myönteiseksi.

4.1 *Koulun ja kodin yhteistyö*

Opettajan ja koulun yhteistyön puuttuminen murentaa nopeasti opettajan auktoriteettia. Jos kotona siirretään kasvatusvastuuta kouluille ja mollataan opettajia kuten liitteessä 5 kerrotaan, siirtyvät kielteiset asenteet nopeasti opiskelijoihin. Vanhempienilloista puuttuvat ne isät ja äidit, joiden pitäisi ehdottomasti olla siellä. Savon koulutuskuntayhtymän Wilma-järjestelmä lisää koulun ja kodin yhteistyötä ja vähentää väärinkäsityksiä ja väärän tiedon leviämistä. Wilmassa näkyvät viikko-ohjelmat ja poissaolot ja niitä voivat seurata netissä opettajat, opiskelijat ja vanhemmat.

4.2 Opettajan omat toimet auktoriteetin vahvistamisessa

Tietojen ja taitojen nopea muutosvauhti edellyttää säännöllistä osaamisen kartuttamista. Opettajan ajanhermolla pysyminen vaatii elinikäistä opiskelua ja itsensä kehittämistä, varsinkin sosiaalisen median alalla. Opetustyö on ihmissuhdetyötä, jossa opettaja on itse työnsä keskeinen työväline, joten sosiaalista vuorovaikutusta ja viestintää on parannettava. Kielitaidon parantamisella, tietojen käsittelytaitojen lisäämisellä ja uuden tiedon etsinnän monipuolistamisella verkostoitumalla, parannetaan opettajan uskottavuutta. Kun opettaja on tasapuolinen, eikä hänellä ole suosikkeja eikä inhokkeja, paranee myös auktoriteetti.

Myös sanansa pitäminen ja vakuuttavuus, lisäävät opettajan arvostusta. Opettajan oikea asenne lisää auktoriteettia, nuorekkuus, dynaamisuus, ajan hermolla eläminen (TV-sarjat, Munamies...), henkinen avoimuus (katsekontakti), kehittymishalu, liikunnallisuus, itsestään huolehtiminen, huumori, sporttisuus, aktiivisuus, nuoruuden into ja energia sekä jopa hoikkuus. (Jokinen 2005.)

Jos opettajan auktoriteetti on hukassa, sen korjaaminen vaatii paljon työtä. Jokaisen opettajan pitää itse rakentaa auktoriteettinsa. Suurin osa opettajista onnistuu, mutta ne joilta puuttuu auktoriteetti kärsivät siitä koko työuranasa ajan. Paras vuorovaikutus opettajan ja oppilaiden välille syntyy kuitenkin, kun auktoriteetti perustuu vastavuoroiseen kunnioitukseen opettajan ja oppilaan välillä. Luottamuksellisen vuorovaikutuksen rakentaminen on tehokkain keino vaikuttaa myös oppilaaseen, joka uhmaa opettajaa:

- Kun oppilas tuntee, että opettaja arvostaa häntä ja on hänestä kiinnostunut, oppilas arvostaa vastavuoroisesti opettajaa.
- Luottamuksellinen vuorovaikutus vaatii ystävällistä suhtautumista oppilaaseen. Se ei tarkoita kaveeraamista, vaan että opettaja osoittaa kiinnostusta oppilasta kohtaan, opettelee tuntemaan oppilaan ja keskustelee hänen kanssaan myös koulun ulkopuolisista asioista. (Saloviita 2009.)

Auktoriteettia voi kehittää luomalla arkeen sääntöjä ja rutiineja, joita kaikki, myös opettaja, noudattavat johdonmukaisesti. Sääntöjen tueksi on mietittävä seuraamuksia, joita sääntöjen noudattamatta jättämisestä aiheutuu. Looginen seuraamus on hyvä, jotta oppilas ymmärtää, mistä se johtuu. Jos oppilas esimerkiksi myöhästyy tunnilta, looginen seuraus on, että hän jää luokkaan opettajan kanssa hetkeksi tunnin jälkeen. Tai jos sotketaan, siivotaan. Lisäksi opettajan pitää pystyä kiittämään oppilaita hyvästä käytöksestä ja hyvästä koulutyöstä. Lapset haluavat opettajien huomiota. Huomion hakuun pätee behavioristien ohje: lasta ei napata pahateosta vaan hyvänteosta. Usein opettajat antavat huomiota väärästä käyttäytymisestä, vaikka useissa tutkimuksissa on todettu, että hyvän käyttäytymisen huomioiminen hyödyttää paljon enemmän. (Saloviita 2009.)

5 Yhteenveto

Kevennetään opettajan lisätöitä ja annetaan aikaa ja resursseja varsinaiseen opetustyöhön ja sen kehittämiseen. Opettajan auktoriteetti paranee, kun tiivistetään kodin ja koulun yhteistyötä. Kodin myyräntyö opettajan mollaamiseksi vähenee tiedon myötä. Sakkyn käyttämä Wilma on hyvä keino tiedon välittämiseen. Wilmassa on viikko-ohjelmat ja poissaolot, joita opiskelijat ja vanhemmat voivat seurata netin välityksellä ja väärinkäsitykset ja virheellinen tieto vähenee. Otetaan kaikki opettajat ja opiskelijat kyläyhteisön jäseniksi. Tiedostetaan piilokäytännöt ja valjastetaan ne hyvään tarkoitukseen. Opiskellaan sosiaalista mediaa ja käytetään sitä opetustarkoitukseen esimerkiksi FaceBook ryhmät.

Rispektiä – katu-uskottavuutta!

6 Lähteet

Ketola, M. 2001. Luokanopettajaksi opiskelevien käsityksiä opettajan auktoriteetista sekä auktoriteettisuhteen synnystä ja säilymisestä Kasvatustieteen pro gradu Opettajakoulutuslaitos Jyväskylän yliopisto

Kalliomaan koulu, nettiluento Haastava nuori ja koulunkäynti www.kalliomaa.net

Korkeakivi, R. Ministeriö jarruttelee opettajarekisteriä

Paine opettajarekisterin aikaansaamiseksi kasvaa. Kansanedustajat yli puoluerajojen toivovat, että opettajan ammattinimike rajataan vain kelpoisten käyttöön. Opetusministeriö jarruttelee vielä. 2012. [viitattu 30.3.2012] Saatavilla: http://www.opettaja.fi/pls/portal/docs/PAGE/OPETTAJALEHTI_EPAPER_PG/2012_04/164879.htm

Opettaja lehti 6 / 2010, 7 / 2011 sivut 37 – 39, 2 / 2012 sivu 7 ja 4/2012 sivu 6

Opettajat vallassa ja vallan alla Nuutinen Pirjo

sokl.joensuu.fi/verkkajulkaisut/kipinat/PirjoN.htm

Ritanen, J. Opettajan ammatti on hieno ammatti! - 30.01.2011. [viitattu 30.3.2012]

Saatavilla: http://www.jarmoritanen.fi/uutiset.php?nayta_uutinen=9933

Saloviita, T. Kasvatustyössä tärkeintä on vuorovaikutus

Kuinka luokkaan saadaan työrauha? Mitä tehdä, jos oppilas uhmaa opettajaa? Mikä kasvatustyössä on lopulta tärkeintä? Isä Mitro ja professori Timo Saloviita Jyväskylän yliopistosta avasivat näkökulmia kysymyksiin PETRA-oppimisympäristöhankkeen seminaarissa Otavan Opistolla huhtikuun alussa. 2009. [viitattu 11.01.2012] Saatavilla: <http://petra.mikkeli.fi/blogi/blog/2009/04/03/kasvatustyossa-tarkeinta-on-vuorovaikutus/>

Suomea suomeksi, suomen kielen sanakirja T Nurni, I Rekiäho ja P Rekiäho Gummerus 1993 sivu 39)

Uutis-Jousi 26.1.2012 sivu 15

Vikainen, I. 1984. Pedagoginen auktoriteetti. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja B:13.

Julkaisemattomat lähteet

Dosentti Jokinen Kimmo 9.8.2005 Opettajan auktoriteetti Savon koulutuskuntayhtymän syyslukukauden avaus luento

Yliopettaja Kukkonen Harri TAMK TAOKK 10KuKe lähipäivien luennot 2010 – 2011
Omat kokemukset

7 Liitteet

Liite 1: Haastatteluohje HPI 21.9.2010

Kehityshanke: Opettajan auktoriteetti

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Aikamallin opettajan tunti

HAASTATTELUOHJE HPI 21.9.2010

Aika: 1.11.2010

Koulu:

Kallaveden lukio

Opettaja:

Jutta Mäkelä

OPETTAJAN AUKTORITEETTI

MITÄ OPETTAJAN AUKTORITEETTI ON?

- opiskelijat kunnioittavat opettajaa ja tekevät pyydettyä asiain ilman että heidän tarvitsee pelätä/mielistellä opettajaa - tällä tavalla vaatii opettajalta rojalukua olettia ja oikeudenmukaista + johdonmukaista

MITEN OPETTAJAN AUKTORITEETTI ON MUUTTUNUT?

- ennen mielentasa opettajan auktoriteetti perustui osittain pelkoon; nykyään opiskelijat suhtautuvat opettajaan paljon tulla valitsemien ja uskaltavat kysyä

MITEN OPETTAJAN AUKTORITEETTIA VOI PARANTAA?

- opettaja pitää kiinni lupaamistaan asioista (kuten myös opiskelijat) > molempien puolinen luottamus
- pienissä ryhmissä, jossa opettaja hyönte oppilaat, opella on paremmiin asiain hallussa kuin isoissa ryhmissä, jossa ei edes tunne oppilaita

Sivu 1/1

Liite 2: Kadonneen arvovallan metsästy

Kadonneen arvovallan metsästy

AINO PEDAKARINEN
ISMO HANNILA, ANNE NISLA, ELVAT

Kun luokka kiipeilee seinille, opettaja jää usein yksin. Tutkijan mielestä opettajat kaipaavat avukseen erityisopettajaa, jonka kanssa voisi puhua auktoriteettiongelmista ilman, että menettää kasvonsa.

■ Tapahtui viime vuonna suuressa alakoulussa pääkaupunkiseudulla. Sijainen saapuu luokkahuoneeseen. Luokassa on edellisellä tunnilla ollut toisen, vaki-tuisen opettajan tunti. Sijainen ei ole uskoa silmiään. Luokka on töhritty askarteluväreillä, tuolit ja pulpetit ovat hajan hajan.

Jälkeenpäin sijainen saa riehumisraportin kysele-mällä kuudesluokkalaisilta itseltään. Edellisen tunnin pitänyt opettaja ei ota luokan tapahtumia sijaisen kanssa puheeksi. Häntä hävettää.

Auktoriteetin horjumiseen liittyvä häpeä on opettaja-kunnalle tyypillinen ongelma, sanoo erityispedagogikan professori Timo Saloviita Jyväskylän yliopiston opetta-jankoulutuslaitoksesta.

–Yksin pärjääminen kuuluu opetusalaan kulttuuriin. Ajatellaan, että opettajan pitää pystyä hallitsemaan luok-kaansa. Jos hän ei pysty tähän, hän menettää kasvonsa.

Opettajat tarvitsisivat nykyistä parempaa vertaistu-kea. Esimerkiksi psykologeilla on suljettu nettipalvelu, jossa he neuvovat toisiaan nimettömästi. ▷

(jatkuu)

Tästä jatkuu liitteen 2 teksti. (2/3)

Ujon opettajan kannattaa keskustella häiriköiden kanssa yksi kerrallaan.

Saloviita ehdottaa, että nykyisten erityisopettajien roolia laajennettaisiin. He voisivat auttaa myös muita opettajia näiden työn ongelmissa. Opettajat voisivat varata ajan erityisopettajalle ja keskustella työrauhapulumista luottamuksellisesti.

Kolme auktoriteettia

Saloviita jakaa opettajan auktoriteetin kolmeen osaan: asiantuntija-auktoriteettiin, perinteisiin perustuvaan auktoriteettiin ja karismaattiseen auktoriteettiin. Mikään konsti ei toimi yksin, vaan opettaja tarvitsee kaikkia kolmea.

Hyvä opetus on asiantuntija-auktoriteetin perusta. Opettajan ja oppilaiden välillä on sanaton sopimus, jonka mukaan oppilaat noudattavat opettajan ohjeita, kunhan opettaja antaa heille hyvää opetusta. Jos opetus on liian helppoa, liian vaikeaa, opettaja hyppii asiasta toiseen tai tekee paljon virheitä, oppilaat katsovat, ettei heidänkään tarvitse noudattaa sopimusta.

Säännöt selviksi

Perinteisiin perustuva auktoriteetti nojaa siihen, että oppilaat saavat vanhemmiltaan ja

sisaruksiltaan roolimallin siitä, miten koulussa käytäydytään. Koulussa opitaan lisää sääntöjä ja käytöstapoja ja niitä noudatetaan, koska niin kuuluu tehdä.

–Jo 1970-luvulla tutkittiin, että hyvä järjestys syntyy lukuvuoden alussa sovitusta säännöistä. Oppilaat myös saivat sääntöjen noudattamisesta välitöntä palautetta opettajilta, Saloviita sanoo.

Ekaluokkalaisille säännöt voi pukea liikennevaloiksi, ja viimeistään yläkoululaiset otetaan mukaan sääntöjen suunnitteluun. Tärkeintä on, että sovitusta pidetään kiinni.

Jos asiat sujuvat kohtuullisesti, opettaja ei ehkä jaksa puuttua yhteen kapinalliseen, joka ei jätä ulkovaatteitaan naulakkoon. Saloviita kuitenkin kehottaa riisumaan takin. Muutoin luokan säännöt alkavat purkautua ja edessä on isompia ongelmia.

Kysy harrastuksista

Arvovallan kolmas ja Saloviidan mukaan tehokkain muoto on karismaattinen auktoriteetti. Kyse on siitä, että opettaja rakentaa oppilaisiin hyvän suhteen. Jos opettajan käytöksessä on luontaista varmuutta, hänellä on todennäköisesti

vähemmän auktoriteettiongelmiä kuin aralla kollegalla.

Auktoriteettia voi kuitenkin oppia, ja hiljainen hiiriläinenkin voi olla luokan suvereeni johtaja. Saloviidan mukaan opettajan kannattaa lähteä luonteestaan.

–Ujon kannattaa keskustella häiriköiden kanssa yksi kerrallaan. Tärkeää olisi luoda oppilaaseen myönteinen tunne, jotta oppilas tuntee opettajan välittävän hänestä ihmisenä.

Taustalla on ihmisen tapa käyttäytyä: tahdomme välttää kiusallisia sosiaalisia tilanteita. Niitä syntyy, jos vastaamme ystävällisyyteen tylsisti.

–Jos opettaja johdonmukaisesti suhtautuu oppilaisinsa ystävällisesti, kiinnostuneesti ja kunnioittavasti, oppilaat kohtelevat opettajaa samoin.

Luottamusta voi rakentaa myös koulun ulkopuolella. Saloviita kertoo esimerkin, jossa opetusharjoittelija kohtasi ongelmalaisen oppilaansa musiikkikiekkossa. Syntyi keskustelu oppilaan musiikkimausta. Opettaja pystyi lähestymään oppilasta kuin tasavertaista kaveriaan. Luokassa häinkkö alkoi rauhoittua.

Eri-ikäisiin toimivat eri keinot

1. Millainen auktoriteetti olet?
2. Millä keinolla säilytät työrauhan luokassa?

Päivi Saukkonen,

yläkoulun matemaattisten aineiden opettaja, Helsinki.

1. Auktoriteettini on kasvanut iän myötä. Se on nyt ihan kohtuullinen. Tulen toimeen oppilaitteni kanssa.

2. Yritän löytää vaikeastakin tilanteesta huumoria. Vitsejä en tosin kerro. Kiperässä tilanteessa joudun ehkä kovistelemaan, mutta huutaminen ei toimi. Koetan pysyä rauhallisena ja kuunnella oppilaita.

Liisa Jaakkonen,

ammattikorkeakoulun englanninopettaja, Helsinki.

1. Opetan sen ikäisiä, että perinteisiä kurinpito-ongelmia ei oikeastaan ole. Tosin aina on höiöttäjiä, joiden huomion saamisessa on joskus töitä. Koen kuitenkin, että onnistun tässä hyvin.

2. En suutu tai huuda. Aikuisille voi sanoa, että olisi kiva, jos kuunneltisitte. Tai että minua on yksi ja teitä 20, joten on epäreilua, jos puhutte päälle.

Mikko Miettinen,

luokanopettaja, Mäntsälä.

1. Koen, että minulla on riittävä auktoriteetti. Väillä kurinpito kuudesluokkalaisten kanssa vaatii tavallista enemmän töitä, mutta neljän vuoden aikana minulla ei ole ollut suuria ongelmia.

2. Kaikki alkaa hiljaisuudesta. Jos hälinä kasvaa liikaa, rauhoitan tilanteen ja aloitamme alusta. Komennan kaikki seisomaan ja totean, että nyt rauhoitutaan.

(jatkuu)

Tästä jatkuu liitteen 2 teksti. (3/3)

Oppilaita ei kuitenkaan tarvitse alkaa varjostaa levykauppojen ulkopuolella. Koulupäivän vapaahetket ja tuntien aloitukset käyvät tutustumiseen yhtä hyvin.

Joku tukee aina

Tapahtui 1990-luvulla yläasteella pienessä maaseutukaupungissa. Muutama yhdeksäsluokkalainen poika oli ottanut kuvaamataidonopettajan silmätikukseen. Pienikokoista naisopettajaa kiusattiin säännöllisesti. Hän joutui usein huutamaan tai vetäytyi luokasta. "Mikä sinusta tulee isona?" -huutelut kärjistyivät lopulta fyysiseen häirintään, kun muutama oppilas telkesi opettajan piirustuspaperivarastoon.

Opettajia piinattiin myös Saloviidan kouluaikoina.

– Meillä oli uskonnonopettaja, jota toisinaan hännättiin. Kerran luokka lauloi kiusallaan virren väärin. Se tuntui minusta pahalta, koska opettaja oli aina ollut meille mukava, Saloviita kertoo.

Joku on aina opettajan puolella, jos tämä on osannut käyttää edes jotakin arvovallan kolmesta muodosta.

Myös kiusattu kuvaamataidonopettaja pääsi pian ulos paperivarastosta. Muut oppilaat kunniolttivat opettajaa, jonka antamat tehtävät olivat mielekkäitä, keuhut aitoja ja rohkaisevia ja ilo oppilaiden kädenjäljestä silminnähtävää.

Etsi inhokista yksi hyvä asia

■ Joskus oppilaasta on vaikea löytää mitään hyvää.

– Jos oppilas on ollut ilkeä, on luonnollista inhota häntä. Opettaja ei kuitenkaan voi vastata samalla mitalla. Täytyy ajatella, että tässäkin oppilaassa on hyvää, se vain pitää löytää. Joku jaksaa ajatella, ettei itsekään ole täydellinen, sanoo professori **Timo Saloviita**.

Kun opettaja pääsee kielteisten tunteidensa yli, hänen on helpompi olla aidon kiinnostunut oppilaistaan ja virtellä vapaahetkien keskustelua. Väkinäisyys tai aitouden puute tuhoavat yrityksen.

Lohdullista on, että menetetyt auktoriteetin voi saada takaisin. Saloviita aloittaisi luokan säännöistä.

– Yhteiset säännöt voi sopia koska tahansa lukuvuoden aikana. Kerro luokalle, että tämä tunti käytetään sääntöjen sopimiseen. Sitten alkaa sääntöjen opettelu. Huutaminen on helppo oikotie. Siitä seuraa Saloviidan mukaan kuitenkin vain se, että luokka pysyy näennäisesti roudussa, mutta oikeat käytöstavat jäävät oppimatta.

Peiottelemalla saa vain pikavoittoja eli mekaanista tattelevoisuutta. Huutamisen sijaan Timo Saloviita yrittäisi rakentaa tunnesiteitä.

OAJ pyörittää tukiasioita jatkuvasti

■ Voisiko oma ammattijärjestö tehdä jotain sen eteen, että opettajat saisivat professori **Timo Saloviidan** ehdottamaa tukea?

Työelämäasiamies **Marjatta Pitkäsen** ja kehittämisspäälikkö **Nina Lahtisen** mukaan OAJ on vaatinut opetus- ja kasvatustalalle hyvinvointiohjelmia jo pitkään. Sitä ei ole toteutettu, vaikka se oli kirjattu edelliseen hallitusohjelmaan.

– Hyvinvointiohjelma tulee kirjata seuraavaankin hallitusohjelmaan ja aloittaa sen toteuttaminen mahdollisimman pian. Se voisi sisältää myös vertaismentorointia, Pitkänen ja Lahtinen toteavat.

OAJ on myös vaikuttanut siihen, että nuorille opettajille on tarjottu mentoreita. Järjestö on tuonut esille opettajien työohjauksesta, työparityöskentelystä sekä erityisopettajan ja opettajan samanaikaisopetusta.

Kysymyksen opettajille tarjottavasta tuesta Pitkänen ja Lahtinen heittäisivät työnantajille.

– Työnantajat voisivat yhdessä OAJ:n paikallisyhdistysten, työsuojeluvaltuutettujen ja työterveyshuollon kanssa kehittää yhä parempaa vertaistukea, paikallisten tarpeiden ja olosuhteiden mukaan. Myös rehtorin pitää saada tietää, jos opettaja kokee kurinpidon ongelmaksi.

Liite 3: työrauhaa kouluille

Työrauhaa kouluihin

Eduskunnan sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja **Raija Vahasalo** (kok.) vaatii välitöntä puuttumista opettajiin kohdistuvaan häirintään ja kiusaamiseen. Monien opettajien mielestä heidän työympäristönsä on muuttunut uhkaavaksi oppilaiden vanhempien jatkuvan häirinnän vuoksi.

Vahasalon mukaan opettajiin kohdistuvaa häirintää on vähätelty ja hyssytelty.

–On välttämätöntä huolehtia opettajien työhyvinvoinnista. Opettajat ovat koulutusjärjestelmämme kivijalka. He ovat mahdollistaneet erinomaiset oppimistulokset.

Vahasalo on jättänyt asiasta kirjallisen kysymyksen valtioneuvostolle.

Opettajat ovat viime vuosina joutuneet kokemaan entistä enemmän epäasiallista käytöstä ja aggressiivista häirintää. Sähköpostiviesteissä, puhelimesa ja tapaamisissa esitetyt uhkaukset täyttävät kiusaamisen tun-

EDUSKUNTA

VEIKKO SOMERPURO

Raija Vahasalo ja Aulis Pitkälä vaativat kouluihin parempaa työrauhaa ja turvallisuutta.

nusmerkit ja vaikeuttavat opettajien työskentelyä.

–Yhdenkään opettajan ei pitäisi joutua pelkäämään työpäikällään. Työhyvinvoinnin ja turvallisen työympäristön varmistaminen sekä opettajille että oppilaille on koko yhteiskunnan etu.

Parempaa työrauhaa kouluihin vaatii myös Opetushallituksen pääjohtaja **Aulis Pitkälä**. Hän ottaisi kouluissa käyttöön kulunvalvonnan ja turvakamerat. Pitkälä totesi Turun Sano-

missa, Kalevassa ja Väli-Suomen mediassa, että koulujen tekniset valmiudet oppilaiden turvallisuuden takaamiseksi ovat puutteelliset. Eryteisesti uusia kouluja rakennettaessa turvallisuus pitäisi huomioida nykyistä paremmin. Esimerkiksi luokkahuoneisiin voisi suunnitella kaksi poistumistietä.

Pitkälä pitää Suomen kouluja turvallisina mutta ei silti riskittöminä paikkoina.

Liite 4: Paineet opettajia kohtaan kasvaneet

2 SAVON SANOMAT

18.9.2011

ARTIKKELIT

PÄÄKIRJOITUS

KUOPIO 18.9.2011

VANHEMMAT JA KOULU

Paineet opettajia kohtaan kasvaneet

Oulussa paljastui hiljattain tapaus, jossa äiti ja isä olivat piinanneet lastensa opettajia vuosikausia. Neljä opettajaa on kertonut poliisille, että häirikövanhemmat olivat tehtailleet heistä valituksia vuodesta 2007. Kaikki valitukset on todettu aiheettomiksi.

Piinatut jättivät vanhemmista tutkintapyyntöön poliisille sen jälkeen, kun isä ja äiti olivat nimitelleet opettajia alkoholisteiksi sekä väittäneet heidän laiminlyöneen omia lapsiaan. Tutkintapyyntö koskee törkeää kunnianloukkausta ja häirintää.

Oulun tapaus lienee törkeimpiä opettajiin kohdistuneita kiusaamistapauksia. Se lienee myös jäävuoren huippu. Opettajakunnasta tihkuu säännöllisesti viestejä vanhemmista, jotka väittävät opettajien kohtelevan kaltoin heidän jälkikasvuun. Vanhemmat käyttäytyvät näissä tilanteissa usein epäasiallisesti.

Ristiriitojen syyt ovat monet. Osa vanhemmista katsoo, että opettajilla pitäisi olla nykyistä voimakkaampi kasvattajan rooli. Opetusalan ammattijärjestön puheenjohtaja Olli Luukkaisen mukaan joillakin vanhemmilla on asenne, että lapsi on tuote, joka on trimmattava mahdollisimman pitkälle (Iltalehti 16.9.). Luukkaisen mielestä lapsen kasvattaminen on koulun ja kodin yhteinen ponnistus. Päävastuu on silti aina vanhemmilla. Luukkainen on tässä oikeassa.

On paljon vanhempia, jotka eivät ehdi tai tahdo paneutua lastensa kasvatukseen. Kun nuorison kanssa tulee vaikeuksia kotona, syyllistä etsitään usein opettajanhuoneesta, jonne turhautuneet vanhemmat purkavat pahaa oloaan. Osoite ei kuitenkaan ole oikea. Vastaus vaikeuksiin voisi löytyä esimerkiksi peiliin katsomalla.

Arki koulussa on muuttunut

viimeisten vuosikymmenien aikana. Opettaja oli ennen vanhaan ehdoton auktoriteetti. Nyt oppilaat haastavat hänet päivittäin. Siinä ei sinänsä ole mitään pahaa. Jos asioita kyseenalaistetaan terveellä tavalla, kaikki on hyvin. Nykyajan koulunkäynnissä arvokasta on keskusteleva ilmapiiri.

Ristiriitoja syntyy usein pelkästään oppilaan arvosanoista. On vanhempia, jotka eivät sulata opettajan arvioita.

Opettaja työskentelee kovien paineiden alla.

Riitatilanteesta selviytyminen vaatii opettajalta näkemystä, henkisiä voimavaroja ja ihmissuhdetaitoja.

Pahimmat vaikeudet selvitetään usein luovimalla ja diplomatialla. Jos oppilaalla on oppimisvaikeuksia, niistä olisi keskusteltava rakentavasti oppilaan, vanhempien ja opettajan kesken. Tämä keskustelu jää liian usein käymättä.

Opettajienkin toiminnassa on toki sanomisen sijaa. Virheet tulee tunnustaa ja käydä ne asianomaisten kanssa rakentavasti läpi. Pahinta on, jos keskustelu kodin ja koulun välillä lukkiintuu. Tulehtunut ilmapiiri pitäisi aina puhdistaa mahdollisimman nopeasti puhumalla. Se on kaikkien osapuolten etu.

Oppilaiden vanhempien tulisi osallistua mahdollisimman aktiivisesti esimerkiksi vanhempainiltoihin. Se on loistava keskustelufoorumi kodin ja koulun välillä.

TOMI GLAD

Liite 5: Naarastiikerit ja varajuristit

Naarastiikerit ja varajuristit alkavat jo rassata

Opettajapäivät: Vaativien vanhempien kohtaamisesta kerrottiin itäsuomalaisille opettajille Kuopiossa.

KUOPIO
Aulikki Elo

Oppilaiden äidit ovat yhä useammin ylisuojelevia ja hyökkäviä naarastiikereitä. Isät puolestaan varajuristeja valvomassa lastensa oikeuksia.

Tämän toi esille Itä-Suomen opettajapäivillä psykologi **Keijo Tahkokallio**, joka kiertää viikoittain pitämässä työnohjausta eri kouluasteiden opettajille.

– Opettajat tarvitsevat lisää kommunikointitaitoja selvittääkseen haasteellisimpien vanhempien kanssa.

Sana ”haasteellinen” oli Tahkokallion käytössä ironisessa mielessä.

– Jos on ongelma, siitä pitää nyt puhua haasteena. Mieleeni tuleekin **George Orwellin** klassikkoteos *1984*. Siinä kuvattiin totalitaarisen valtion kielipeliä ja kutsuttiin sotaväkeä rauhanjoukoiksi.

– Ei pidä olla liian varovainen, jos on tärkeää infoa kotiin. Esimerkiksi se, että oppilas on väsynyt ja nälkäinen joka maanantai.

Tahkokallion mukaan yhä useammat vanhemmat eivät ymmärrä, että koulu yhteisö joutuu operoimaan monenlaisten perheiden kanssa, eikä yllä äärimmäiseen yksilöllisyyteen.

Herkkähipiäisyys on myös paikalla olleiden opettajien mielestä silminnähtävää.

– Vanhemmat ottavat itseensä asiallisistakin neuvottelupyynnöistä. Liian herkäksi on mennyt.

– Joskus tekee mieli sanoa, että ellette itse kasvata lastanne ettekä sallii minun kasvattaa, voitte alkaa varautua kasvatushenkisiin viranomaisiin, tuumasi yksi kokenut opettaja.

Kuopiolaiset opettajat Una Sutinen ja Tommi Saikkonen

– Piru vie, kaikki ongelmat eivät todellakaan ole pelkästään haasteita, Tahkokallio julisti.

Yhtä lailla Tahkokalliota mietityttää termi ”kasvatuskumppanuus”

Vanhemmat ovat oppineet vaatimaan sitä opettajilta ”yhteisessä veneessä” silloinkin, kun soutamisen suunnasta ollaan vastakkaista mieltä.

– Tämä yhteisessä veneessä oleminen osoittautuu aika usein idealismiksi, jos vanhemmilta on mennyt suhteellisuudentaju.

Omille lapsille vaaditaan yhä useammin erityisoikeuksia.

Tahkokalliosta opettajan tulee olla taituri neuvotellessaan hankalien vanhempien kanssa.

– Kun ensin maltillisesti kuuntelette ja teette havaintoja, syöttäkää sitten takaisin se, mitä teille syötetään. Näin pääset johtaman kommunikointia.

tulivat 1500 kollegansa tavoin hakemaan uusia ajatuksia.

– Yhä useammat ovat huomanneet, ettei monissa kodeissa juuri välitetä lasten kuulumisista.

Vanhempainiltoihin ja muihin kohtaamisiin tullaan pahimmillaan vain joka kymmenennestä perheestä.

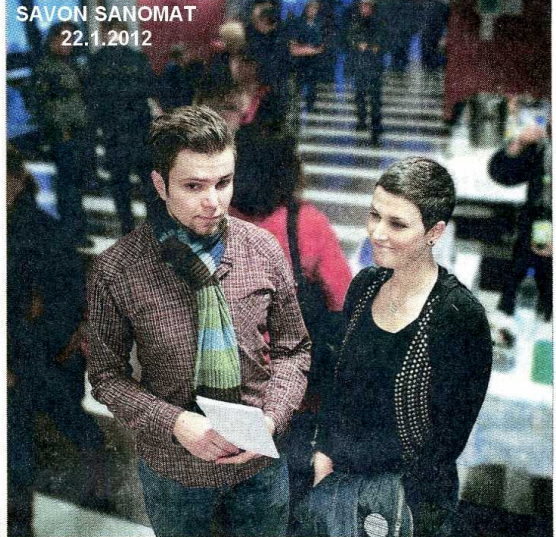
– Puolet on jo erinomainen saavutus, Saikkonen sanoi.

– Joskus on tullut mieleen, pitäisikö useamman perheen saada ammattiauttaja juttukumppaniksi jo siinä vaiheessa, kun elämänhallinta uhkaa karata. Matalan kynnyksen tukea tulisi olla tarjolla paremmin.

OAJ:n koulutusjohtaja Heljä Misukka kertoi, että opettajat kaipaavat nyt taitoja verkko-opetukseen, jotta sekin sujuisi pedagogisesti oikein.

Myös tietotekniikan taso kouluilla vaihtelee rajusti, ja

SAVON SANOMAT
22.1.2012

Työtoverit Tommi Saikkonen ja (oik.) Una Sutinen olivat paikalla ensimmäisten joukossa, kun Itä-Suomen opettajapäiville kerääntyi jopa 1500 opettajaa.

opettajista noin puolelta puuttuu vielä henkilökohtainen tietokone.

Heljä Misukan mukaan yhä monilla kouluilla tietotekniikka-asioista huolehtii vain yksi asiasta innostunut opettaja.

– Koetamme sitouttaa myös rehtorit paremmin.

lialmessä Savon ammattija aikuisopiston tietotekniikan lehtori **Pia Leppänen** haluaa olla itsetuntoa vahvistava kasvattaja, kun moni opiskelija on ensi kertaa poissa kotoa ja tulee esimerkiksi maalta lialmen lähikunnista.

– Erityisesti tästä porukasta on pidettävä huolta. Osalta motivaatiokin loppuu herkästi.

– Meiltä lähtevällä pitää olla selkä suorana ja vahva ammatti-identiteetti.

Leppänen hankkiutui kuuntelemaan tulevaisuudentutkijoiden ajatuksia nuorten maailmasta.

Liite 6: Pätevä opettajatuoturvaa

Pätevä opettaja tuo turvaa

6 4/2012 Opettaja

HANNU MIETTINEN

Turvallisuus on nostettava kärkeen koulutyössä. Tätä vaati OAJ:n puheenjohtaja **Olli Luukkainen** puhuessaan Kuopiossa Itä-Suomen opettajapäivillä.

–Turvallisuuden on oltava opetusjärjestelyjen tinkimätön lähtökohta eikä esillä vain silloin, kun jotakin ikävää tapahtuu, Luukkainen totesi.

Koulujen arjen turvallisuutta uhkaavat liian suuret ryhmät ja opetukseen kohdistuvat leikkaukset. Jos opettajalle ei saa palkata sijaista, osa oppilaista jää ilman valvontaa.

Luukkaisen mielestä OAJ:n ehdottama opettajarekisteri olisi merkittävä turvallisuuslisä. Rekisteristä vanhemmat voisivat tarkistaa, onko heidän lastensa opettaja saanut asianmukaisen opettajankoulutuksen.

Turvallisuutta rakentaa myös koko kouluhenkilöstön

Kuopion Iso-päiville viime viikonloppuna osallistui 1 700 OAJ:n jäsentä eri puolilta Itä-Suomea.

työturvallisuus ja hyvinvointi. Työn hallinnan ja oman kehittymisen tueksi tarvitaan täydennyskoulutusta.

Iso-päivien teemana oli Maa-ilmia auki – tulevaisuus käsissä. Luennot valottivat vuorovaikutuksen ja tiedonvälityksen mo-

nia kanavia ja esittelivät sosiaalista mediaa nuorten ja aikuisten erilaisten maailmojen silloittajana. Puheenaiheita olivat myös kotirauhan turvaaminen netissä, opettajan jaksaminen, opettajavaihto, erityisopetuksen muutos sekä vanhempien kohtaaminen.

Liite 7: Hyvä palkka, paremmat tulokset

Hyvä palkka, paremmat tulokset

■ Opettajien 10 prosentin palkankorotus parantaa oppilaiden oppimistuloksia 5–10 prosenttia, väittävät talousprofessorit **Peter Dolton** ja **Oscar Marcane-ro-Gutierrez**. Hyvä palkka saa alalle parhaat opiskelijat ja motivoituneet opettajat. Näin opetuksen laatu ja oppimistulokset pysyvät hyvinä. Lontoon ja Malagan yliopistojen professorit keräsivät tutkimukseensa vertailutietoa OECD:n Education at Glance- ja Pisa-tutkimuksista sekä matematiikan ja luonnontieteen Timms-arvioista. If you pay peanuts do you get monkeys? -tutkimus analysoi vertailutietoja suhteessa opettajien palkkoihin ja oppimistuloksiin.

Liite 8: Uutis-jousi 26.1.2012

Torstai 26. tammikuuta 2012

UutisJousi

15

Jani Pasanen

Tuomas Kauhanen hoitaa matkatavaroiden siirtämisen asemalta koneeseen.

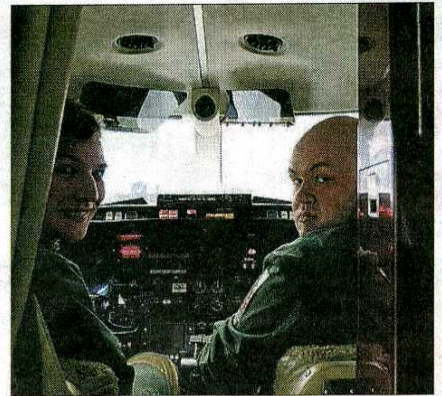
Kiitotien kitkanmittaustulokset tulostumassa paperille.

5 kilometrin päässä lentokentältä sijaitsee toisiotutka, josta pystytään lähettämään kuvaa lennonjohtoihin ympäri Suomea.

Elina Saari ja Hannu Pihlman opiskelevat lentokoneasentajiksi Savon ammatti- ja aikuisopiston Rissalan yksikössä.

Tulevat lentokoneasentajat Pekka Tikka ja Joona Pöyhönen harjoituskoneessa.

Lehdistökin on huomannut Rissalan yksikössä vallitsevan tasa-arvon opettajien ja opiskelijoiden välillä. Tai sitten opettaja on nimetty opiskelijaksi vahingossa...